

Saša Verbič

Nacionalni svet slovenske narodne manjšine

Beograd, Srbija

verbic.sasa@gmail.com

Kronologija Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine (2010–2015)

Nacionalni svet slovenske narodne manjšine je predstavniško telo slovenske skupnosti, ki živi na področju Republike Srbije, prek katerega pripadniki te skupnosti uveljavljajo svoje manjšinske pravice.

Slovenci so na omenjenem območju prisotni več kot sto let, od tega 70 let v skupni državi, najprej Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, nato v Kraljevini Jugoslaviji in nazadnje v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji. V skupni državi so Slovenci imeli status konstitutivnega naroda, po njenem razpadu pa imajo status nacionalne manjšine.

Slovensko prebivalstvo v Srbiji je razpršeno po celotnem območju in ne obstajajo takšne občine ali mesta, v katerih bi predstavljalo večino. Po zadnjem popisu prebivalstva šteje 4.033 odraslih. Ocenjuje se, da v Srbiji živi 10.000 Slovencev in njihovih potomcev, večina slednjih iz mešanih zakonov.

Slovenci in njihovi potomci v Srbiji so organizirani v združenja državljanov – 15 na celotnem ozemlju Srbije –, v katerih se ukvarjajo z ohranjanjem slovenskega jezika in običajev kot osnovnih elementov nacionalne identitete.

Krovno organizacijo za celotno slovensko populacijo predstavlja Nacionalni svet slovenske narodne manjšine, ki se po Zakonu o nacionalnih svetih narodnih manjšin ukvarja s kulturno samoupravo. Pripadniki slovenske skupnosti na območju Republike Srbije izbirajo člane Nacionalnega sveta na volitvah, ki jih organizira Republiška volilna komisija.

Slovenska skupnost v Srbiji je svoj prvi nacionalni svet dobila po volitvah za nacionalne svete, ki so bile izpeljane leta 2010. Prve volitve za slovensko skupnost niso bile neposredne, pač pa so se odvijale prek elektorjev – en elektor na sto volivcev.

Konstitutivna seja prvega sklica Nacionalnega sveta je bila organizirana 26. junija 2010 v Beogradu, v Višegradski ulici 23. Na tej seji je bila izpeljana verifikacija mandatov članov Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine, za prvega predsednika pa je bil izbran Vladimir Uršič, pravnik iz Beograda.

Na drugi seji, ki je potekala 10. julija 2010, so sprejeli prvi statut in formirali odbore: za kulturo (Anica Sabo, predsednik, Maja Đukanović, podpredsednik, Aleksandar Gruden, Dejan Simić in Ivica Gruden, člani); za izobraževanje (Maja Đukanović, predsednik, Jovan Šetrajić, podpredsednik, Anica Sabo, Slobodan Kodela in Vera Novković, člani); za informiranje (Zoran Jovičić, predsednik, Anica Sabo, podpredsednik, Milena Spremo, Ivan Doberšek in Zoran Mandelc, člani); za uradno rabo jezika in pisave (Zdravko Starc, predsednik, Maja Đukanović, podpredsednik, Zoran Jovičić, Miroslav Piljušić in Štefanija Stojanović, člani); kot tudi izvršni odbor (Željko Kljun, predsednik, Zoran Ulič, podpredsednik, in Ivan Zavrtanik, član). Za podpredsednika Nacionalnega sveta je bil izbran Rajko Marić, pravnik iz Novega Sada, za sekretarko pa Vida Popović, ekonomistka iz Beograda.

Nacionalni svet slovenske narodne manjšine je bil uradno registriran 27. julija 2010. V tem obdobju je Nacionalni svet deloval zelo intenzivno in v kratkem času organiziral več sej, v sklopu katerih so bili sprejeti pomembni dokumenti za njegovo delovanje.

Na šesti seji Nacionalnega sveta, ki je potekala 26. februarja 2011, je bila sprejeta »Strategija nacionalnega sveta za izboljšanje položaja slovenske narodne manjšine na področju kulture, izobraževanja, informiranja ter uradne rabe jezika in pisave«. Določeni so bili izgled narodnih simbolov in oznak ter prazniki slovenske narodne manjšine. Za dan ustanovitve Nacionalnega sveta je bil izbran 6. junij. Ostali prazniki Nacionalnega sveta so: 8. februar – Slovenski kulturni dan (Prešernov dan); 31. oktober – Dan reformacije in 11. november – Martinovo.

Na deveti seji Nacionalnega sveta, organizirani 14. maja 2011, je bil sprejet sklep o izgledu simbola Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine. To je lipov list, ki ima na sredini narisano Triglav bele barve, pod katerim se nahaja simbol reke Save, ki povezuje Srbijo in Slovenijo, v zgornjem levem kotu pa stojijo tri rumene šesterokrake zvezde, ki simbolizirajo zgodovino Slovenije. Tak simbol je predlagal Ivan Zavratnik, predsednik Društva Kredarica in član izvršnega odbora Nacionalnega sveta. V tem času je prišlo do sprememb v sestavi predsedništva Nacionalnega sveta, od devete seje dalje je bil namreč za predsednika izbran dipl. ekonomist Željko Kljun, dotedanji predsednik izvršnega odbora.

Od septembra 2011 je sedež Nacionalnega sveta preseljen na nov naslov, in sicer na Terazije 3 v Beogradu, kjer se nahaja tudi danes.

Na 11. seji, ki je potekala 4. decembra 2011, so člani Nacionalnega sveta sprejeli dokumentacijo za objavo »Razpisa za financiranje in

sofinanciranje projektov in programov s področja kulture, izobraževanja, informiranja ter uradne rabe jezika in pisave slovenske narodne manjšine«. Hkrati so določili datum objave razpisa (12. 12. 2011) in imenovali razpisno komisijo. Na razpis je prispelo osem popolnih prijav: štiri projekti s področja kulture, dva projekta s področja izobraževanja in dva projekta s področja informiranja. Razpisna komisija je predlagala, da se s sredstvi Nacionalnega sveta financira šest od osmih prijavljenih projektov. Fond za razpis za leto 2012 je znašal 1.000.000 dinarjev. Financirani so bili naslednji projekti: »Strune milo se glasite« (kultura; prof. Anica Sabo), »Zvok besed« (kultura; prof. dr. Maja Đukanović), »Fuzija slovenačkih i srpskih umetnika kroz slovenačku muziku« (kultura; Društvo Slovenaca »Kredarica«, Novi Sad), »Naša slovenska beseda« (izobraževanje; Društvo Slovenaca »Planika«, Zrenjanin); »Dečije muzičko zabavište« (izobraževanje; Društvo Slovenaca »Triglav«, Subotica); »Bilten« (informiranje; Slovenska kulturna skupnost »France Prešeren«, Niš).

Naslednje leto so bila sredstva, predvidena za razpis Nacionalnega sveta za leto 2013, povečana na 1.500.000 dinarjev. Na razpis je prispelo štirinajst prijav, med katerimi je razpisna komisija izbrala osem projektov in predlagala njihovo financiranje v višini 1.152.632 dinarjev, kar je Nacionalni svet potrdil na seji 3. decembra 2012. Izbrani projekti za leto 2013 so bili: »V Kurentovi deželi« (izobraževanje; Rut Zlobec, Novi Sad), »Smrkolini« (izobraževanje; Društvo Slovenaca »Triglav«, Subotica), »Softverski program za evidenciju ličnih podataka članova Društva Sava« (informiranje; Društvo Sava, Beograd), »Slovenačke narodne pesme – audio CD izdanje« (kultura; Mileta Grujić, Zrenjanin), »Slikamo Sloveniju« (izobraževanje; Marija Vauda-Pilipović, Beograd), »Petoletnik Emonec« (informiranje; Društvo Slovenaca »Emona«, Rumina), »Stradanje Slovenaca u Nišu tokom II Svetskog rata (1941–1944) – studija« (kultura; Slovenačka kulturna skupnost »France Prešeren«, Niš), »Znameniti Slovenci u Južnom Banatu – monografija« (kultura; Udruženje Slovenaca Južnog Banata »Logarska dolina«, Pančevo).

Po štirih letih od formiranja prvega Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine je leto 2014 prineslo volitve za novo sestavo sveta. Tokrat so bile volitve organizirane neposredno, saj je število pripadnikov slovenske skupnosti v Srbiji, ki so se vpisali v posebni volilni imenik, poraslo na več kot 40 % vseh popisanih državljanov slovenske narodnosti (po popisu iz leta 2011).

Zaradi izvajanja volitev v Državni zbor Republike Srbije so bile omejene volitve za Nacionalni svet slovenske narodne manjšine izpeljane šele konec leta 2014, zato tedanji Začasni upravni organ Nacionalnega sveta ni objavil »Razpisa za financiranje in sofinanciranje projektov in programov s področja kulture, izobraževanja, informiranja ter uradne rabe jezika in pisave slovenske narodne manjšine«. Sredstva, namenjena za razpis, so ostala v proračunu Nacionalnega sveta za potrebe

2015. leta, kar se je izkazalo kot jasnovidna poteza, saj so bila v naslednjem letu (2015) sredstva, ki jih Republika Srbija namenja financiranju Nacionalnega sveta, zmanjšana za 20 %.

Na volitvah za Nacionalne svete narodnih manjšin v Republiki Srbiji, ki so potekale 26. oktobra 2014, so volivci glasovali med dvema ponujenima listama: »Slovenci zajedno – Slovenci skupaj«, ki jo je vodil Saša Verbič, in »Svi zajedno Zoran Jovičić«. Med kandidati z obeh list je bilo izbranih petnajst članov nove sestave Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine.

Na konstitutivni seji nove sestave Nacionalnega sveta, organizirani 23. novembra 2014 na Terazijah 3, so bili verificirani mandati članov nove sestave Nacionalnega sveta. Tej je sledila prva redna seja, na kateri sta bila izbrana predsednik Nacionalnega sveta Saša Verbič in podpredsednica Anica Sabo.

Na drugi seji Nacionalnega sveta so bili 27. decembra 2014 izbrani člani Izvršnega odbora (Imre Šoti, predsednik, Saša Radić, podpredsednik, in Vida Popović, član); Odbora za kulturo (Drago Zupanc, predsednik, Ana Kocjan, podpredsednik, Silva Martinec, Marija Vauda in Ivica Gruden, člani); Odbora za izobraževanje (Maja Đukanović, predsednik, Elza Ajduković, podpredsednik, Zoran Jovičić, Milena Spremo in Miroslav Piljušić, člani); Odbora za obveščanje in informiranje (Josip Veber, predsednik, Milena Spremo, podpredsednik, Ana Kocjan, Aleksandar Ermenc, Andrija Dimitrijević in Danijel Šunter, člani) in Odbora za uradno rabo jezika in pisave (Zoran Jovičić, predsednik, Zoran Ulič, podpredsednik, in Elza Ajduković, član). Na isti seji je Nacionalni svet dobil tudi novo sekretarko, dr. Barbaro Navalo.

V letu 2015 je prišlo do sprememb v sestavi Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine: Silva Martinca je zamenjal Zoran Mandelc, Zorana Uliča pa Vladimir Kravčuk.

Novi sestav Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine je prvo leto svojega delovanja posvetil konsolidaciji delovanja v novih (finančno poslabšanih) pogojih. Soočen s proračunom, ki je bil glede na preteklost zmanjšan za 20 %, in s potrebo, da uresniči cilje, zastavljene v »Strategiji nacionalnega sveta za izboljšanje položaja slovenske narodne manjšine na področju kulture, izobraževanja, informiranja ter uradne rabe jezika in pisave«, je Nacionalni svet sprejel ukrepe za zmanjšanje stroškov in zagotovitev možnih dodatnih virov financiranja. Ta izziv je bil uspešno izpolnjen v letu 2015, ko so bili zmanjšani stroški za najem prostorov (70 %), za storitve knjigovodstva (25 %) in revizije (10 %), pri čemer so bile ohranjene vse prednosti istih prostorov in lokacije.

V finančnem načrtu za leto 2015 je bilo za »Razpis za financiranje in sofinanciranje projektov in programov s področja kulture, izobraževanja, informiranja ter uradne rabe jezika in pisave slovenske narodne manjšine« namenjenih 600.000 dinarjev. Čeprav s skromnejšimi sred-

stvi, je bil izpolnjen cilj o nadaljnjem financiranju projektov z omenjenih področij, ki so izredno pomembni za ohranjanje narodne identitete slovenske skupnosti v Srbiji.

Na razpis za leto 2015 je prispelo 13 popolnih prijav. Razpisna komisija je financiranje odobrila naslednjim osmim projektom: »Pravljica o repi« (izobraževanje; Društvo Slovenaca »Triglav«, Subotica), »Radionica crtanja i slikanja 'Slika i znanje'« (izobraževanje; Društvo Sava, Beograd), »Učešće slovenačkih muzičkih stvaralaca na Mokranjčevim danima u proteklih 50 godina« (kultura; Slovenska kulturna skupnost timočke krajine »Mura«), »Baza podataka slovenačke kulturne baštine i znamenitih Slovenaca u Srbiji« (kultura; Ana Kocjan, Beograd), »Tri akorda – Zlatan i Marija Vauda« (kultura; Dragomir Zupanc in Marija Vauda, Beograd), »Znameniti Slovenci u Beogradu II« (izobraževanje; Društvo Sava, Beograd), »Slovenci u Kostolcu i Braničevskom kraju« (informiranje; »Duga Sky«, Požarevac) in »Dokumentarni film '15. godina mešovitog hora i 10 godina muške pevačke grupe Društva Kredarica'« (kultura, Društvo Slovencev »Kredarica«, Novi Sad).

Politika Nacionalnega sveta slovenske narodne manjšine izhaja iz »Strategije nacionalnega sveta za izboljšanje položaja slovenske narodne manjšine« v okviru kulturne samouprave slovenske skupnosti v Srbiji. Projekti, ki so bili financirani prek dosedanjih razpisov Nacionalnega sveta, so v skladu s to politiko podpore ustvarjalnosti pripadnikov slovenske skupnosti in doprinašajo k ohranjanju njihove narodne identitete.

Nacionalni svet je začel izvajati projekt, ki je bistvenega pomena za slovensko skupnost – ustanovil je časopis za kulturo, znanost in izobraževanje *Slovenika*, ki ima znanstven karakter in združuje članke intelektualne elite slovenske skupnosti v Srbiji, kot tudi prispevke srbskih in drugih strokovnjakov s področij, ki jih časopis obsega.

Prevedla Tanja Tomazin